

Használati utasítás öngyilkosoknak (3. rész)

(A Szabadság Hét Köre csoport hagyatékából)

Az egykor majd remélhetőleg az *Eleven romemlékek* címen sajtó alá kerülő dokumentumok Közreadója úgy véli, hogy a véletlenül előbukkant írások szerzőinek egyike nagyjából így kezdte az alábbi epizódot: „Amikor reggel Mignon legkevésbé sem nyugtalan álmából felébredt, majd kilépett a náddal fedett hálófülkéjéből, a legnagyobb megrökönyödésére nem a tegnapi stégen találta magát.”

Mignon átváltozása

46 És ekkor Mignon már nem a suhogó harangszoknyáját, jajvörös selyemingét és a fapadlón ingerülten kopogó papucscipőjét viselte, hanem szűk farmerben és vékonyka pulóverben állt a választékosan hanyag eleganciával berendezett téres nappaliban. Ahol szinte idilli kép fogadta: kényelmes karosszékben, remekbe szabott angol öltönyben Sigismund ül az ablak előtt, kezében üres konyakospohár. Tőle balra, a szófán, fehér kasmír garbóban Otilia foglal helyet; előttük az asztalon félig teli borospoharak állnak egy pohár méz, valamint egy üres gyógyszeres fiola társaságában.

A dohányzóasztalkán boríték, rajta a felirat:

To whom it may concern. Annak, akit illet.

Nézte ezt a berendezett képet, bámulta ezt az erősen ismerős élőképet Mignon; nézte, nézegette a barátait (írja e sorok szerzőinek egyike), aztán harsányan felröhögött: – Pofás, nem mondom... Ötletes, na – azzal ormótlan bakancsában odamenetelt az ablakhoz. – Szép a kilátás is, de azért ez nem London.

– Szerintem te még soha életedben nem voltál Londonban – kapcsolódik be a háttérből most előlépő Stella.

– Hát mindent nem lehet.

– Mindent nem, de amit lehet, megtettem.

– Igen, agyas voltál, Stella asszony. Megható csendélet. *Natura morta*, ahogy a bécsi festő haverjaim mondták. Csupa sznob.

– Ha már itt tartunk. Már régen meg akartam kérdezni valamit.

– Na, kezdődik...

– Semmi, semmi. Soha semmi sem kezdődik, csak folytatódik.

– Húha.

– Londonban nem voltál, ellenben sokat Bécsben. Mit csináltál te folyton Bécsben? Mert valahogy mindig előveszed.

– Vagy ő vesz elő engem.

- Hát ez az! Mit kerestél ott?
- Léteztem, nem kerestem.
- És? Ennyi?
- Meg modellkedtem. Ennyi.
- Nyilván aktot is. Kicsi Mignon.
- Nyilván.
- Vagyis mégis kerestél valamit. Mert nyilván sikered volt. Amúgy nem csoda, ezzel a testtel. Ezek a cicik. Nekem legyen mondva...
- Aha. Cicik. *Titten*. Ha te monddod...
- Jó, bocs. Legyenek inkább csöcsök? Didik? Dudák?
- *Meinetwegen*. Nem kérdés, ledobtam néha a textilt.
- Vagy mondjam inkább azt, hogy *Busenwunder*? Majd kiugranak a bőrből. Kicsi csoki minyon...
- Te meg leszbi?
- Ha te monddod...
- Hát lehet róla szó.
- Már miért is ne lehetne? Mert ebben a jelenetünkben akár lehetek leszbi is, nem? Mert ez mintha egy másik fikció lenne. Ahogy így elnézem. Egy másik narratív sík.
- Narratív sík. Hogy oda ne rohanjak!
- Hát, ha jól látom, te sem a tegnapi göncödöt viseled, vagy tévedek?
- Nekem is feltűnt. Ki is akadtam.
- Nyilván valaki játszik velünk. Vagy mi játszunk magunkkal úgy, ahogy nekünk tetszik. Mármint a képzeletünknek, kicsi Mignon.
- Jogos. Amúgy tőlük kaptam a Mignon nevet. Mármint a bécsi piktor csávóktól. De hagyjuk már ezeket a régi baromságokat – üti el az ebben az inkognitós elbeszélésben a Mignon nevet feltehetően jókedvvel viselő Mignon.
- Inkább azt mondjátok meg, hogy a búsba kerültünk ide? Pofám leszakad. Tegnap még a Balatonnál voltunk, nem? Késő tavasz vagy kora nyár volt, nem? Isteni volt. Most meg amolyan tél van, nem? Basszus! Vagy legfeljebb kora tavasz? Nem?! És mikor volt az a tegnapi? És akkor ma tényleg ma van? Vagy nem?

Az elme szabad állat

- Hát persze hogy ma van, és most éppen kora tavasz van! De mit csodálkozol ezen? – pattan fel a bőrszékből az Arthur inkognitóját ideiglenesen felöltő és az angol zakójával együtt most nagy lendülettel ledobó Sigismund.
- Koestlerék 1983. március 1-jén Londonban léptek ki végleg, nem? *Exit* – ahogy ő írta. De a múltkor, kedves Mignon, az Andreas fedőnevű barátod már leszögezte, hogy a továbbiakban előfordulhat, hogy, idézem: „David Hume szelleméhez tartjuk magunkat, vagyis az emberi képzelet tetszés szerint változtathatja meg a maga ideáit és képzeteit. Élünk vele!!!”
- Hát élünk. Most éppen Londonban. Élünk vele. Pontosabban halunk.
- Á, lófaszt, rühellem a szójátékokat, adjatok bort! Fehéret! De finomat!
- Nekem is! – csap ekkor az asztalra Ottilia, aki Koestler felesége, Cynthia Jefferies szerepében üldögélt ott eddig. – Ebben a kastélyban biztos lapul

valami franciás borospince. És ha kérhetném, akkor inkább pezsgőt! *Mumm Cordon Rouge Brut!* Cynthia nem ivott meg bármi lötytyöt. Ahhoz éppen elég hedonista sznob volt az Arthur, hogy ne engedélyezzen neki ilyesmit. Szóval *Mumm Cordon Rouge!* Molnár Ferenc kedvence. Állítólag.

– Naná! A másik hedonista. Amúgy ennek a Pál utcai fiúnak két nője is öngyilkos lett. Vanda, a titkárnője New Yorkban, 1947-ben, és 1961-ben, már jóval Molnár halála után az első felesége, Vészi Margit is. Hetvenhat évesen, a spanyolországi Alicante kisvárosában, egy szállodában, ugyan hol máshol... – mondja most feltehetően valaki, de hogy kicsoda, azt e sorok Közreadója mindeddig nem tudta kihüvelyezni. A legjobb tipp talán Sigismund lehetne, aki most még odaveti: – Ady egyik szerelme, mellékesen. Margita, aki élni akar. De eszerint inkább halni, de a búsba már ezekkel a szövickekkel! Ki a bánatos lófasz diktálja nekem ezeket?! Én itt valami narratív omnipotenciát szaglintonk! És noha dühös, azért már szavalja is:

*Nem volt benne lakos teljesülés,
Kunyhó, kastély, ágyas lugas, se garni:
Nagyon magyar és nagyon együgyű,
Találkozás e terhes Hunniában:
Találkoztunk, mi száz korszakkal ér fel
Fölvadult szittyá s frányás, zsidó néember.*

48

– Ez a rémes Ady... – ütődik fel félálmból Mignon. – Mi a túrót jelent az, hogy „lakos teljesülés”? De mi most se garniban, se kunyhóban nem vagyunk. Kastély ez, Adykám!

– Meg Molnár is. Játék a kastélyban – vakkantja Sigismund. – Szóval mi most akkor lakosan teljesültünk...

– És Puccini nője is volt a Vészi – szólal meg váratlanul a másik szobából Eduard, aki, úgy tűnik, egy elég jó minőségű pianínó előtt ül. – Ha már Puccini, akkor mindenképp megjegyzendő, hogy inkább Turandot volt a Margit, mint amolyan tüdőbeteg Mimi...

– Vagy még inkább Musette. A *Bohémélet*ből – teszi hozzá egyértelműen Stella.

– Nocsak. Te az operákat is vágod? – kérdi Mignon.

– Inkább hagyjuk az operát. Meg a horgásztanyának maszkírozott üdülójét is – veszi vissza a szót Eduard. – Mert ha most egy másik helyszínre vetett minket a képzelőerőnk, akkor Hume helyett idézhettük volna akár Bornemisza Pétert is. Fejből mondom, de remélem, helyesen: „Az elme szabad állat. Őtet sem láncsal, sem kötéllel meg nem köthethed. Hanem mindenkor, éjjel és nappal, és mikor alszunk álmunkban, csak elforog.” Én csak örülök a helyszínváltásnak, mert ez a talált zongorácska nem rossz, meg plusz Ady-fekete is, szerencsére. És a Balatonnál híre-hamvát se láttam bármiféle hangszernek.

És azzal *molto concitato* pötyögni kezdi a kétvonalas C hangok hisztérikus szaggatással lüketető sorozatát, egy modern kantáta bevezető ütemeit – legalábbis így fogalmazta meg e sorok íróinak egyike. De aztán legyint Eduard:

– Tovább már nem tudom játszani, pláne séróból. Kurva nehéz. Igaza van a szerzőnek: „Virág az ember.”

– De legalább kurva szép. Virág az ember... – sóhajtja Mignon. – Végre valami nem nyálas benyögés...

– Magyar. Tizenhatodik század. Ördögi kísértetek – mondja Eduard.

– Ez se rossz. Amúgy ma marha szellemes mindenki. Elismerésem. Legfőbb ideje, hogy végre ülés legyen. Zizegjetek, nyomuljatok. Döntsetek ki az asztalra az agymenészeteket. Egy másik narratív síkra. Felőlem akár a padló síkjára is, bár kár lenne érte, mármint a padlóért. Hajrá! De a baszottul fontos kérdést akkor is fel kell tenni.

– Éspedig?

– Mégpedig ezt: hol van Andreas? – kiáltja Mignon a kérdező Sigismund arcába.

Aki csak ennyit felel: – Tényleg. Már csak ő hiányzik. Meg a calvadosa...

Thomas Chatterton halála

– Andreas megvan. Semmi baja, se neki, se a calvadosnak. Az előbbi garantálom, az utóbbi erősen remélem. De most kövessetek, mert Andreas előtt még szeretnék mutatni nektek valamit! – mondja a Stella nevű inkognitót használó hölgy, és elindul a barokkos kastélyka egyik emeletére. Mennek, haladnak felfelé a csodálatos csigákban gördülő falépcsőkön, míg végül az egykor állítólag művészettörténészként munkálkodó, most éppen idős aszszony benyit egy meglehetősen koszos padlásszobába.

A pókpiszkos, apró ablakon át pislá fény szítál a zaklatásig gyúrt lepedővel borított ágyra. Rajta lila térdnadrágban, mellkasát félig szabadon hagyó, buggyos kézelővel ellátott, hullámosan bodrozódó fehér selyeminget viselő fiatal férfi hever; loboncos-fürtös vörös haja a vállára omlik; jobb karja magamegadóan lóg le a légymaszatos padlóra; görcsbe szorult markában teleírt papírfecnik. Az ágy előtt cafatokra szaggatott levelekkel teletömött, kéziratoktól túlcsonduló faláda. A padlón heverő üvegce alján némi folyadék csillog.

Csend van. És fiola. És halál.

Aztán Mignon jajszava: – Andreas!

Ráveti magát az ágyra, és kétségbeesetten rázza a hullát.

– Nem, ez nem ő – mondja hidegen, mutatópálcával a kezében Stella, és rábök a falra, ahol felnagyított méretben rögtön megjelenik a festmény.

– Ez Thomas Chatterton. Mégpedig Henry Wallis 1856-ban készült olajképén. A címe: *The Death of Chatterton*. A mostani lelőhelye persze London, a Tate Gallery.

– Átbasztál, picca!

– Meglehet. Nem te vagy az első. És én se... – inti le Mignont és egyben önmagát Stella.

– És akkor mi van? Nem részben ez a célja az ilyesfajta élőképeknek? Az átbaszás? Ha már ilyen lazák vagyunk... – kapcsolódik be Ottilia, és azzal rákacsint Mignonra. – Nem ezt csinálta Lady Hamilton is? Még a nagy Goet-hét is átdobta a kerítésen. Na jó, majdnem...

– Na, erről se árt majd beszélni a legközelebbi ülésen – nyomul tovább Mignon. – Alig várom. Szeretnék már egy kicsit magázódni...

– Persze, a cél részben tényleg az átverés. Rádásul a méret is csal. Az élőképe is, meg azé is, amit a falra vetítettem. Mert az eredeti kép mindössze 18 × 13,2 inch. Azaz 45,8 × 33,5 centi. Szóval elég kicsi volt – veszi fel most a saját magának írta szólamát a mutatópálcás Stella. – De nem ez az alapja az élőképemnek, hanem az ír James Robinson fényképe, aki 1859-ben, a műtermében a festmény alapján az egyik tanítványát beöltöztette Chattertonnak, az ágyra fektette, és a kornak megfelelő módon lefényképezte az így beállított élőképet, vagyis festménymásolatot. Fokozva ezzel az inkognitókat.

– Meg az élet-hamisítványokat... – teszi hozzá Sigismund.

– Viszont a színezett fotón az ablak majdnem csukva, míg a festményen teljesen nyitva áll. Hogy egyéb különbségekről most szó se essék. Bárki megnézheti és ellenőrizheti, ha mindjárt leülünk a könyvtárban, ahol minden igényt kielégítő műtörténeti gyűjteményt találtam. Amúgy itt is van, nézzétek! Még levelezőlapként is árusították! – mutat Stella a pálcájával az egyik sötét függönyre, ahol azonnal megjelenik a Robinson-féle fénykép is.

– És látjátok, ezzel megint Londonba jutottunk. *Keep calm, miss Mignon!* – mondja Andreas, azzal feltápáskodik az ágyról, és lehel egy finom csókot Mignon homlokára. – De most már meginnék egy valódi calvadost! Úgy érzem, órák óta heverek itt. De még inkább évszázadok óta...

– Hogy nézel ki?! Mi ez a rémes lila gatyá rajtad, plusz ez vörös hajzuhatag? Mint valami poplófasz sztár!

– Á, ez csak paróka, kicsim. Így nézett ki a festményen Thomas Chatterton. Stella legalábbis ezt mondta, amikor berendezett ide – mondja a fiú, és a földre löki a vendéghaját. Mignon meg akkorát rúg bele, hogy a paróka átrepül a szobán, és valami pormacska-halomban végzi.

– Nana, csak lassan a testtel! Ez egy eléggé szépen kidolgozott paróka, kicsim... – mondja Stella. – Mert hála az égnek, a ház nemcsak mesés könyvekkel van tele, de régi göncökkel is, kedves, igényes Mignonom. Férfiaknak és nőknek egyaránt. Másként sosem tudtam volna beállítani ezt az élőképet. Szerintem te is találsz valami kedvedre való cuccot, ha netán egy másik *tableau vivant* megalkotására szottyán kedved. De ha...

– Igen. Találok valamit. Értem – vág közbe Mignon. – *But who the fuck is Thomas Chatterton?*

Chatterton és a többiek

– A mi emberünk – folytatja Stella. – 1770. augusztus 24-én ivott mérget, feltehetően arzént, mégpedig ismét csak Londonban. Novemberben lett volna 18 éves. Amolyan preromantikus költő. *The marvellous Boy, the sleepless Soul*, ahogy a nagy Coleridge írta róla. A csodagyerek, az álmatlan lélek.

– Meg első osztályú hamisító, amennyire az egyetemi múltamból rémlik – szól Sigismund, aki immár a hatalmas ebédlőben terpeszkedve emeli szájához a borospoharát.

– Emeljünk rá poharat! – kacag fel Ottilia a kikövetelt pezsgővel a kezében. – Éljük!

– Jó, a pezsgőnek én se tudok ellenállni. Pláne nem egy ekkora hodályban. Ez is francia, ugye, Andreas? – mondja Mignon, és összekoccintja Ottiliáéval a poharát. – Kastély-pezsgó, beajulok. Gyere, Thomas, igyál te is egy slukkot...– Ha te mondd... De ez most már ülés? – kérdi a Thomas nevű inkognitó mögé rejtőzött Thomas. – Mert akkor nem tegeződhetünk...

– Nem, egyelőre még nem ülés. Ülésen amúgy sincs alkoholizálás – mondja e sorok íróinak egyike, de hogy pontosan ki, az nem derül ki a hátrahagyott szövegekből, legalábbis ezt állítja a Közreadó.

– Szóval Thomas Chatterton – veszi vissza a szót Stella. – Aki tényleg hamisító volt.

– Kicsit bővebben? – szól Andreas.

– 1752-ben született Bristolban, apa nélkül nagy szegénységben nőtt fel; az ősei sekrestyések és sírások voltak az ottani székesegyház szolgálatában. Már nyolcévesen költögetett, de senki nem törődött vele. Egyszer azzal állt elő, hogy régi verseket talált a templomban; majd amikor elhitték, hogy eredetiek, mind több és több remekművet „fedezett fel” – először egy hajdani hídavatás leírását közölte egy bristoli lapban. Egy régi költőt talált ki magának, az állítása szerint a 15. században élt Thomas Rowley nevű szerzetest, és egyre-másra hozta napvilágra Rowley barát költeményeit és drámáit.

– És bekajolták?

– Gond nélkül. De olyan dilettáns már csak azért sem lehetett, mert Coleridge mellett John Keats és Shelley is rajongott érte – folytatja e sorok egyik szerzője, a Stella álnevű maszk. – De előbb még pár szó a festmény történetéről. A Henry Wallis által festett Chatterton alakjához a későbbi nagy regényíró, George Meredith állt, vagy pontosabban *feküdt* modellt, ha szabad így mondanom, noha én sem rajongok a szóviccekért. Viszont munka közben – különösen előtte és után – Mary Ellen, Meredith felesége olyannyira összemeledett Henryvel, a festővel, hogy hamarosan elhagyta a férjét; Walesben, majd Capriban telepedtek le, és csináltak egy gyermeket, aki a Harold inkognitós névre hallgatott, de végül hivatalosan a Felix Wallis néven futott. Mary Ellen három év múlva halt meg, alig negyvenegy évesen, Londonban, de a temetésén nem jelent meg Meredith, miként Henry Wallis és Mary Ellen apja sem.

– De micsoda vidám szarházi egy banda ez! Agyontiporják a nőt, gyerekeket csinálnak neki, aztán kilökik a szemétdombra. És mindezt egy szerencsétlen, öngyilkos költőgyerek hullája oldalvizén. *Zum Kotzen!* – rikoltott fel ekkor Mignon. – Nehogy már ezekre egy kortyot is! Akkor már inkább erre a nyomorult Maryre igyunk. Meg persze a Thomasra is. Már mint nem rád, hanem a Chatterton Tamásra. Gyere, igyál velem még egyet, Thomas!

– Ismét örömmel – csatlakozik Thomas, és a lányra emeli az italát, talán pezsgőt. – Egyébként mindig kedveltem a sikeres irodalmi hamisítókat. Mert hát mi más az irodalom, ha nem kamu? Másolat. Akkor már jobb, ha nem hazudja magát eredetinek. Vagy nem?

– De. Mint a *tableau vivant*. Meg az úgynevezett *attitude*, amiket az említett Lady Hamilton, Nelson admirális szeretője, eredetileg londoni cseléd-lány csinált Nápolyban Goethe meg egyéb szellemfejedelmek előtt – vágja rá talán Stella.

– Van is erről egy regény. Susan Sontag írta, a címe *The Volcano Lover*. Nem is olyan régi, 1992-es – szólal meg a második vagy netán a harmadik pohár pezsgője mögül Ottilia.

– Óh, róla rengeteget írtak. De van egy regény Chattertonról is, és a címe meghökkentően módon ez: *Chatterton*. A szerző Peter Ackroyd. Ez se olyan régi, 1987-es.

– Nem is olyan régi? Miért, most hányban járunk? – veti fel valaki, de a személyét nem sikerült a fennmaradt kéziratok alapján azonosítani.

– Annyiban járunk, ahányban akarunk. Például 2026-ban. Vagy írjunk most 1993-at – csap a levegőbe Eduard. – Az elme szabad állat. A miénk meg a legszabadabb.

Thomas Cato a színre lép

– Mármost a lényeg, hogy Ackroyd regénye szerint Chatterton voltaképpen nem is halt meg, és még kevésbé lett öngyilkos. Átverés volt az egész, hogy növelje az érdeklődést amúgy eladhatatlan művei iránt.

– Már megint ez a giccses tákolmány. Mindenféle kalandok, meg kamu – akadémikoszodik valaki, aki csakis Mignon lehet. – Nem hagyják nyugodni a maga önkéntes halálában ezt a szerencsétlen kisfiút. Tizenhét éves. Alig ifjabb nálam. Bár ebben az új „narratív síkban”, már magam sem tudom, hány éves vagyok.

– Hetven biztos nem, már így ránézésre. Ha már itt tartunk – veszi fel a fonalat Stella –, annyira azért nem volt nyomorult nőci ez a Mary, ahogy Mignon gondolja. Inkább amolyan lázadónak számított. A viktoriánus korszakban nem volt egyszerű lelépni a férjtől. Komoly rizikót vállalt. Viszont, ha már a mi drága Mignonunk úgy kívánja...

– Én aztán végképp nem kívánok semmit. De ha szabad mégis valamit, akkor azt kérem, hogy most már tényleg legyen ülés! – jelenti ki határozottan Mignon. – Elég az alkoholizálásból!

– De amit mondani akarok még, az baromira a te témádba vág – folytatja rezzenéstelen arccal Stella. – Mégpedig egy nem sokkal későbbi, ugyancsak londoni eset, amelynek a leírását megtaláljátok a könyvtárban, a *Times* bórbe kötött, 1789-es évfolyamában. Mert a mondott évben, szeptember 24-én és a későbbi napokban is arról írt a *Times*, hogy a gyönyörű (*beautiful*), és a londoni Bond Streeten lakó, és mint Chatterton, ugyancsak tizenhét éves Eleanor Johnson nevű cseléd lány, patkányirtás ürügyén higanyt vásárolt a patikustól, és aztán különféle folyadékokban feloldotta, megitta, végül iszonyatos kínok közt kiszenvedett. Mert egy négerbe volt szerelmes, aki „agyontiporta a nőt, és kivágta a szemétdombra”, ahogy Mignon mondta nem is olyan régen. És nem fogjátok kitalálni, hogy hívtak a fekete embert.

– Tamás bátya? – röhög fel Thomas.

– Elsőre nem rossz – mondja mosolyogva Stella.

– Vagy inkább Uncle Tom? – próbálkozik Andreas.

– Nem! – de most már röhög Stella is, és vadul magába dönt egy újabb pohár *Cheval Blanc* vörösbor. – Ti meg fogtok lepődni. A fekete férfi neve ugyanis: Thomas Cato.

– Ilyen tényleg nincs. Cato, a római... – motyogja Sigismund.
– Minden van, hiszen te is tudod – suttogja részben maga elé Ottilia. – És még pezsgő is, szerencsére. De azért jöhetne egy újabb palack.

Vagy három. És most már lehet *Veuve Clicquot* is!

– Igen, Cato, a néger római. És ezt be is tudom bizonyítani a könyvtárban. Csak Mignon döntésére várok! – kiáltja Stella.

Mignon ül és ül, magába omolva, miközben mindenki más a saját poharával törődik. És kezd megint átváltozni; lassan levedli mostani jelmezét, hogy ezúttal fekete nadrágkosztümben lépjen elő, önmaga számára is meglepetést okozva. Ekkor aztán úgy dönt, hogy ebben a jelmezben tényleg dűlőre kell vinni a dolgot, és feláll:

– Stella, kérem, haladéktalanul vezessen a könyvtárba minket!

Stella kalauzolásával igencsak kényszeredetten vonulnak be a szattyánkötéses fóliánsokkal, öreg és modernebb anyaggal egyaránt roskadásig megpakott intarziás könyvszekrények közé. Helyet foglalnak a terem közepén álló hatalmas tárgyalóasztal körül terpeszkedő bőrhuzatos karosszékekben. Jó pár szék még így is üresen marad.

Némi kiábrándult csend. Feszengés.

– Na, akkor ezennel válasszuk meg Mignont a mai ülés elnökének – javasolja talán Ottilia.

– *Nihil obstat* – nyugtázza Sigismund. – Bár a fröccsöm azért eléggé hiányzik majd... Bár inkább áttérnék a whiskyre. Ardbeg, természetesen.

– *Kein Gespritzter!* Semmi pia! – rikoltja Mignon, és egy valahol felszedett kis fakalapáccsal keményen az asztalra csap. – A Szabadság Hét Köre csoport ülését ezennel megnyitom! De mielőtt felkérném Andreast, tartsa meg régóta várt előadását a mindnyájunkat mélyen gyöttrő kérdésről, hogy vajon tényleg öngyilkos lett-e Petőfi, előbb felszólítom Stellát, hogy ismertesse a bújútiful Eleanor Johnson és a fekete férfi, Thomas Cato esetét! És veszem magamnak az elnöki bátorságot, hogy ezennel felülbíráljam magam! Mert elnézve most a gyülekezetünk savanyú pofáit, kivételesen, legalábbis Stella előadása alatt, engedélyezem nektek az ülésen az alkoholizálást. Valamint a tegeződést is! – és megint nagyot csap az asztalra a kalapáccsal.

Mire kitör a tapsvihár, már amennyiben hat ember képes egyáltalán ilyesmi előidézésére, írta később e sorok szerzőinek egyike.

A holdkóros Eleanor

– Nos – kezdi Stella, amikor az egyik olvasó állópulton felüti a bőrbe kötött *Times* 1789-es évfolyamát. – Így kezdődik Eleanor Johnson 1789. szeptember 24-én írt búcsúlevele: *My dear Thomas Cato, The letter I received this evening makes me very unhappy, to think you should expose me, and say I am deceitful, and forget my promises so soon; no, my dear, I am not deceitful, nor did not intend to be.*

– Kérlek, Ottilia gyere ide mellém, és fordítsd a szöveget!

– Minek? Hát itt mindenki tud angolul, vagy nem?

– Persze, de Stella most amolyan rögtönzött performanszban utazik – kájkodik talán Mignon.

– Nők az olvasópult mögött... – röhög fel Sigismund.

– Szóval az este kapott levél nagyon elkésértette Eleanort – tolmácsolja Ottilia –. hiszen a férfi azt mondta róla, hogy álnok, és nagyon hamar elfelejti, hogy mi mindent ígért neki. Pedig: „nem, kedvesem, nem vagyok csalárd, és nem is állt szándékomban az lenni”. És ezzel summázza mondandóját: *you could not make one recompence for the hurt you have done me with the words of your cruel letter, were you to die at my feet*. Amit Ottilia kissé már pezsgősen gyöngyöző kacchanatokkal ekként fordít: „ha a lábam előtt fetrengve adnád ki a lelkedet, akkor sem tudnád jóvátenni amazon fájdalmat, amit kegyetlen leveled szavaival okoztál nekem”.

– Basszus, ez rémes.

– Tényleg az. Különösen az „amazon fájdalom”... – vigyorog Thomas Mignonra, aki elnöki székében ülve kortyolgatja a sampányert.

– És hol van még a vége! – rikoltja Stella, és tovább olvassa a *Times* szövegét: *It appeared, on the evidence of the coroner's inquest, that an intimacy had subsisted some time between the deceased and a black man. named Thomas Cato, a native of East-Indies, on whom she fixed her affections. The black, when examined before the jury, appeared so ignorant and illiterate, that nothing could be collected from his evidence, nor the purport of the letter he sent become at, but when her letter to him was read he wept bitterly. The jury brought in a verdict of Lunacy against Eleanor*.

– Ez tényleg szörnyű. Vagy siralmas – szól be pezsgővel a kezében Ottilia. De már fordítja is: „A halottkém vizsgálata szerint az elhunyt és egy Thomas Cato nevű fekete férfi között, akihez a lány szenvedélyesen ragaszkodott, egy ideje intim kapcsolat állt fenn. Thomas Cato annyira tudatlan és szinte analfabéta volt, hogy semmit sem lehetett kihámozni sem a vallomásából, sem az általa elküldött levél célját illetően, de amikor a lány neki írt levelét felolvasták, keservesen elbőgte magát. Az esküdtszék meghozta az ítéletét, amelyben holdkórosnak, vagy mi a túrónak nyilvánította Eleanort.” *Lunacy*, ez valami ósdi szó – húzza el a száját Ottilia.

– Lunátikus, alvajáró. *La somnanbula*. Mint Bellininél Amina. Vagy a Lammermoori Lucia. Őrülési jelenet. És így tovább. Makulátlan operaanyag – dobja be Eduard. – Nem toljuk be ide a zongorát?

– De azért az meglepő, hogy a férfiak sosem örülnek meg. Az operákban, már amennyire tudom, csak a nőknek van örülési jelenetük, vagy nem? Mit szólsz ehhez, Mignon? – kapcsolódik be Thomas.

De ő egy szót sem szól.

Annál inkább Stella:– Bizony. És a *Times* meg a bulvársajtó persze rögtön úgy ünnepelte ezt rémséget, mint Othello és Desdemona szerelmének újjászületését. Meg ott volt még a Rómeó és Júlia, naná! – csapja be ezennel a *Times* kötetét Stella, és ő is ledobja magát az asztalhoz.

– Rúgjunk be! – kiáltja ekkor Ottilia. – Ahogy Baudelaire írta: „*Enivrez-vous! Il faut être toujours ivre. Tout est là: c'est l'unique question. Enivrez-vous; enivrez-vous sans cesse! De vin, de poésie ou de vertu, à votre guise*.” De ezt már nem fordítom, nem fogok versenyezni Szabó Lőrincsel.

– Jó. Rúgjunk be! Borral, költészettel vagy operával, ahogy tetszik – mondja Eduard. – Az opera mindig giccs. De olyan giccs, ami átcsap, ha jó.

– Igen? És mibe csap át, kedves muzsikus Eduardom, ha szabad kérdeznem? – kérdi valószínűleg Andreas.

– Hát, mondjuk, a szupergiccsbe. Lásd Trisztán és Izolda.

Minél giccsesebb, annál jobb. Kéne ide egy zongora.

– Szóval a daljáték amolyan *camp*, ahogy Susan Sontag írta – szólal meg az Otilia nevű inkognitó.

– Na, már megint ez a Susan. Majd egyszer mutassatok be neki. Vagy mi...

– Már halott, ha jól tudom. Én még láttam Pesten. Nagyon jó nő volt. Találkoztam vele egy Dunára néző lakásban. Elég régen. 1985 táján, ha jól rémlik – mereng Sigismund.

Az ádáz isten

– De valamit azért nem értek – szólal meg váratlanul Mignon. – Miért kellett egyáltalán ítéletet hirdetni a halottkémnek? Ki volt a vádlott? És milyen alapon? Ezt nem értem.

– Hát a kis Eleanor volt a vádlott, kicsi minyon. Mert akkor még bűncselekménynek számított a szuicídium. Amúgy ez a szó, mint azt egyebek mellett Georges Minois *Histoire de suicide* című, nem is olyan régi, azaz 1996-os könyvéből is megtudhatjuk, először 1642-ben bukkant fel az angol nyelvben, mégpedig Sir Thomas Browne *Religio Medici* kötetében. Egyszerűen el akarta különíteni az addig általánosan használt, szerinte keresztény és számára mindenképpen megvetendő *self-killing* kifejezést a latin *suicide* használatával, ekként emelve ki a pogány római Cato tettének nagyszerűségét.

– Aztán a szó 1658-ban bekerült a *General Dictionary* szótárba is – veszi fel a fonalat Otilia. – De hogy milyen komolyan vették a bíróságok az öngyilkossági ügyeket, az pontosan kiderül Al Alvarez *The Savage God. A Study of Suicide* című könyvéből is.

– Nekem kurvára ismerős ez az Alvarez – kapcsolódik be Mignon.

– Naná. Sylvia Plath egyik utolsó barátja, és talán utolsó szeretője is az öngyilkossága előtt. A fél könyv a nőről szól. Meg persze Alvarezről és a saját ifjúkori öngyilkosságáról.

– Persze. Sylvia. Édesem. Sylvia... – leheli Mignon, és elöntik arcát a könynyek.

– Ugyan már, kicsim – vigasztalja Andreas. – Hova tette a sokat emlegetett derűdet?

– Sylvia regényében majdnem elvérzik az Esther, amikor elveszik a szüzességét – zokogja Mignon. – Lady Lazarus. „*I have done it again. / One year in every ten / I manage it –*”. Én csak egyszer fogom. De akkor nagyon! *Fuck yeah!*

– Velem együtt... – ez talán megint Andreas hangja.

– Ha majd megint lesz rendes, piamentes ülés, lenne egy javaslatom. Vagy inkább három.

– Majd később! Mert éppenséggel a kisasszony elnöki rendelkezése miatt ment át kuplerájba az értekezlet... – mondja Thomas, és Mignonra emeli poharát.

– És hát a *Használati Utasítás* kidolgozása is késik – mondja talán Eduard. – Pedig hát ezért is vagyunk együtt, nem?

– Ajjaj, sorstársak. Mielőtt mindenki zokogógörcsöt kap vagy átmegy hülyébe, gyorsan vissza a tárgyra, aztán mehet tovább a piálás! – nyitja meg gyorsan a mobilját Ottilia. – Felolvasok valamit. A második, a *The Background* című fejezetet ezzel a sztorival kezdi az Alvarez: „*A man was hanged who had cut his throat...*” Na, leegyszerűsítve: Egy férfi elvágta a torkát, de életre keltették, és öngyilkosságért felakasztották. Az orvos előtte figyelmeztette őket, hogy lehetetlen felakasztani, mert felrepedhet a toroka, és a seben át végül még levegőhöz juthat. De nem hallgattak rá, és felakasztották. A seb azonnal megnyílt, és a férfi megint magához tért. Eltelt némi idő, míg sikerült összehívni a városi tanácsnokokat, hogy döntsenek a kérdésben, mit is kellene most tenni. Végül összegyűltek az elöljárók, és elrendelték, hogy kössék be a nyakán a sebet, *addig, amíg meg nem hal.* Ó, Mary, mennyire örült társadalom ez, mennyire ostoba civilizáció! „*What a crazy society and what a stupid civilization!*”

Ezt Alvarez szerint a londoni száműzetésben élő „orosz alkoholista és mérsékelt forradalmár politikus” (*an alcoholic Russian exile of mildly revolutionary politics*), Herzen közeli barátja, azaz Nyikolaj Ogarjev írta egyik levelében a szeretőjének, az eredetileg szajhaként munkálkodó, de aztán a csökkentett habzású forradalmár által kitanított és emancipált Mary Sutherlandnek 1860 táján. Legalábbis ezt fűzi hozzá Alvarez. Meg azt, hogy Angliában még száz évig, azaz egész pontosan 1961-ig bűncselekménynek számított az öngyilkosság. És hogy 1969-ben a Man-szigeti bíróság elrendelte egy tinédzser megvesszőzését öngyilkossági kísérlet miatt.

– Már a középkor óta valóban akasztófára felhúzva tették közszemlére az öngyilkosok hulláját az egész úgynevezett keresztény Európában. Vagy egyszerűen a pöcegödörbe hajították őket. Elrettentés gyanánt. Eleanor megúsza, mert az örülteket vagy holdkórosokat ekkor már nem büntették meg. Legfeljebb az állam rátette a kezét a vagyonukra, de hát ennek a nőnek semmije sem volt a fehér testén kívül.

Álnevek kavalkádja

Ültek, iszogattak, páran inkább vedeltek, de mostantól már nem a könyvtárban, hanem a kissé elvadult kertben próbáltak megfelelni Ottilia Baudelaire nevében elkövetett felszólításának, de valahogy egyelőre nem tudtak igazán berúgni – írja e sorok szerzőinek egyike. És a tavaszi fényektől üde parkban felmerül ekkor a kérdés: hogyan ismerkedett meg egyáltalán ez a gyönyörű fehér lány egy fekete fiúval? És hogyan kerültek ágyba? És például hol vette el a szüzességét ez a nagyon megkésett Cato?

– Pezsgőt még! – kiáltja Mignon. – De jó lenne, ha soha nem kellene többé elmennünk ebből a kastélyból. Itt rendezhetnénk be a menhelyünket az öngyilkosoknak... Részeg vagyok, basszus...

– Én is. De azért most eszembe jut, hogy kicsit téves, amit Thomas mondott a sikeres hamisításokról. Hogy imádja őket. Ugyanis hosszú távon sikeres irodalmi hamisítások nincsenek. Mindenki lebukott. Mindig – mondja Andreas.

– Vitatom. Ott van például a Romain Gary. Kétszer nyerte el a Goncourt-díjat, amit a szabály szerint csak egyszer lehet megkapni. Egyszer a saját nevéen, másodszer Émile Ajar néven lett befutó – veszi fel a kesztyűt Thomas. – De ez csak Gary halála után derült ki, amikor 1979-ben befejezett, de a kiadóhoz csak 1980-ban eljuttatott a *Vie et mort d'Émile Ajar* című önéletrajzi életrajzában leleplezte önmagát, Vagy Ajart. Ahogy tetszik.

– *Merde alors!* Persze. *Előttem az élet* – csap a fejére Andreas. – Rádásul Gary is öngyilkos lett. Meg a felesége is. A mieink ők is.

– Ezt ismerem! *Du hast das Leben noch vor dir*. Németül olvastam még Berlinben! – csattan fel Mignon. – Szuper könyv. És ki volt a felesége?

– Színésznő, Jean Seberg. *Kifulladásig*.

– Picsába... – ez most megint Mignon hangja, ha minden igaz. – Ilyen nincs. Kedvenc filmem. Egyik.

– Tudjuk, tudjuk. Mielőtt németül is kivágnád a gyepre, hadd mondjam én meg az eredeti címet: *À bout de souffle!* – kapcsolódik be Sigismund, és legurítja a talán hatodik Ardbeg whiskyjét is. – Nyilván még Münchenben láttad. *Oder doch eher in Wien?*

– Az *Előttem az élet* eredeti címe meg ez: *La vie devant soi* – folytatja Thomas. – Romain Gary eredeti neve pedig Roman Kacew. 1980. december 2-án egy Smith and Wesson márkájú pisztollyal lőtte főbe magát. De ez is folyton álnevekkel élt. És keményen megharcolt a maga inkognitójának megalkotásáért. Kábé ilyeneket írt a naplójában: „Immár fél esztendeje mindennap órákon át mint ruhákat próbáltam fel a különféle álneveket. Kigyönyörűzött írással, piros tintával külön füzetben vezettem őket. Aznap reggel az Hubert de la Vallée volt terítéken, de csak fél óráig, mivel még ennél is inkább vonzott a lovagi korokat idéző Romain de Ronceveau. És hatalmas seregben özönlöttek elé a többiek: Roland Campeador, Alain, Brisard, Hubert de Longpré, Romain Cortés, Alexandr Natal, Vasco la Fernaye...”

A valódi keresztnevével megbékélt, „bár ott volt már Romain Rolland is... Az a gond az írói álnévvel, hogy nincs olyan, amelyik teljesen képes lenne kifejezni, amit érez az ember. El is jutottam a felismerésig, hogy irodalmi kifejezési formának nem elég az álnév, könyveket is írni kell hozzá.”

– Elég! – üvölt fel valaki.

De Thomasnak nem: – Kézenfekvő kérdés: ki nyert kétszer? Gary vagy Ajar? Vagy a díjat voltaképpen egy harmadik személy söpörte be, azaz mindkettőjük megalkotója, aki esetleg Roman Kacewgari lenne, hiszen tudjuk, hogy már az „eredeti” név, a Romain Gary sem más, mint irodalmi álnév?

– Igen. Hol húzódnak az Én határai? És ha ezek cseppfolyósak, akkor nem mondhatjuk-e azt, hogy az Én határtalan? Ki írja a könyveket? – kérdi olvasás közben e sorok Közreadója. – Ha nem Gary vagy Ajar, akkor netán az „Elbeszélés Szelleme”? De neki is szüksége van egy lejegyzőre, egy írnokra, aki nem más eszerint, mint a szerző, vagyis az, aki a címlapon tündököl. Egy Thomas Mann.

– Én se vagyok hülye – mondja Mignon, felbambulva az üres égre. – Az Én az érzések váróterme. *Wartesaal für Empfindungen*. Ezt hallottam folyton Bécsben az Ottótól, szóval a Weiningertől. Persze aztán ő is öngyilkos...

– És Gary sok írnokot akart; tudjuk, hogy a rendkívül sikeres Ajaron kívül (aki összesen négy regényt írt), még legalább négy író működtetett, közülük kettő lett nagyjából elismert: Fosco Sinibaldi és Shatan Bogat – zárja le előadását egy nagyobb pohár borral Thomas.

– Egyébként már a Petőfi is inkognitós név – mondja Andreas – Álnév. Művésznév. Satöbbi. Hiszen eredetileg, ugye, Petrovics volt a szentem. És képzeljétek, egyszer valaki látta ezt a sírkövet valahol, talán egy szerb temetőben: *Itt nyugszik felejthetetlen férjem Petrovics Sándor 1906–1977.*

– Többet kellene temetőbe járni. Közösen – követeli Mignon. – Legközelebb ott legyen az ülés!

– És Alvarez azt állítja, hogy Chatterton halottszemléjén senki nem jelent meg, hogy azonosítsa. És végül a valódi Thomas helyett *William Chatterton* néven földelték el a Shoe Lane dologház sírkertjében. Szóval a saját maga gyártotta inkognitója, vagyis Thomas Rowley után a nyakába akasztottak egy kéretlen fedőnevet is.

– Nem lehet, hogy az olyan ember a született vagy vérbeli öngyilkos, aki nem találja meg az életben a saját, tökéletesen működő inkognitóját? – kérdi talán Eduard.

– És? Mi? Mi vajon már megtaláltuk? – kérdi a magát Ottilia néven futtató Ottilia.

– Vajon? – lihegi elakadó lélegzettel Sigismund, és azzal elterül a fűvön az asztal alatt. Hamarosan mellé zuhan Ottilia is.

Most kedves a csend.

58 Ám a kastélyból hamarosan zongoraszó szűrődik ki. Mignon feláll, és immár ismét a harangszoknyájában suhogva elindul a ház felé. Talán arra gondol, hogy Sylvia az egyetlen regényét a Victoria Lucas álnéven jelentette meg 1963. január 14-én.

Közben zsírosodnak a felhők. Egy villanás, és a saját zivatarait maga előtt kergetve máris elárad a kastély felett a nyár.

(folytatása következik)